

Strasbūra, 2021. gada 5. novembris

EIROPAS TIESNEŠU KONSULTATĪVĀ PADOME (ETPK)

CCJE Atzinums Nr. 24 (2021):

Tieslietu padomju attīstība

un to loma neatkarīgās un objektīvās tiesu sistēmās.

A DAĻA. Ievads un CCJE Atzinums Nr. 10 (2007)

I. Ievads: šā atzinuma darbības joma

1. Tiesu varai ir būtiska loma kā trešajai varai demokrātiskā tiesiskā valstī¹. Lai pildītu savu lomu modernā valstī un arvien vairāk savstarpēji saistītā Eiropā, tiesu vara ir jāorganizē tā, lai nodrošinātu, ka atsevišķi tiesneši var brīvi un pilnīgi neatkarīgi izlemt lietas, ievērojot tikai likuma prasības. Jāizvairās pat no šķietamas ārējas ietekmes un spiediena, lai sabiedrība varētu uzticēties, ka tiesu lēmumi tiek pieņemti tikpat neatkarīgi⁽²⁾.
2. Demokrātiskā tiesiskā valstī neatkarīga tiesu vara ir nepieciešama. Daudzās dalībvalstīs, lai gan ne visās, par tiesu varas neatkarības aizstāvību atbildīgā iestāde ir Tieslietu padome. CCJE 2007. gadā pieņēma Atzinumu Nr. 10 (2007) par Tieslietu padomi sabiedrības labā. Tiesnešu harta³ un starptautiskie standarti, ko izstrādājusi, piem.

¹ Skatīt CCJE atzinumu Nr. 18 (2015).

² Eiropas Savienības Tiesa (EST), *C-83/19 un citi*, 18.5.2021., 196.-197., 205., 207., 212., 231., 236. punkts.

³ CCJE Tiesnešu magna harta (2010), 13. punkts.

Arī Venēcijas Komisija⁴ ir uzsvērusi šādu padomju nozīmi⁵. Kopš tā laika dažas dalībvalstis ir ieviesušas vai pastiprinājušas Tieslietu padomes⁶. Tomēr pēdējos gados notikušie notikumi ir arī apšaubījuši šajos dokumentos paustos principus un standartus⁷. Šo notikumu dēļ ir svarīgi vēlreiz apstiprināt Atzinumā Nr. 10 paustos principus un vajadzības gadījumā tos papildināt, ņemot vērā nesenos politiskos notikumus, kas apdraud tiesu iestādes un Eiropas tiesu judikatūru⁸.

3. Tomēr pat ar konstitūcijās un starptautiskajos standartos sīki izstrādātiem noteikumiem vien nepietiks, lai šos principus īstenotu un panāktu neatkarīgu un objektīvu tiesu varu, kas darbojas saskaņā ar augstiem profesionāliem standartiem⁹. Tiesu varai un citiem valsts pārvaldes sektoriem, politiķiem, plašsaziņas līdzekļiem un pilsoniskajai sabiedrībai ir kopīgi jāstrādā ilgtermiņā, lai palielinātu tiesu sistēmas profesionalitāti, pārredzamību un ētiku, lai noteikumus uz papīra pārvērstu kultūrā, kurā tiek ievērota tiesu neatkarība¹⁰ sabiedrības labā. Visiem, ne tikai tiesu iestādēm, ir jāiesaistās šo vērtību aizsardzībā, kas ir nepieciešams demokrātiskas tiesiskas valsts pamats. Tieslietu padomēm ir jādod savs ieguldījums, lai iegūtu sabiedrības uzticību ar izcilu darbu, kas tiek veikts atbildīgi¹¹ un pārredzami sabiedrības interesēs.
4. No atbildēm uz anketas jautājumiem, kas tika nosūtītas dalībvalstīm, gatavojot šo atzinumu, CCJE secina, ka dalībvalstīs pastāv lielas atšķirības ne tikai attiecībā uz tiesu iestāžu organizāciju, bet arī attiecībā uz organizācijām, ko dēvē par tiesu iestāžu padomēm. Šādas padomes atšķiras pēc to organizācijas, sastāva un atbildības. Dažas padomes ir atbildīgas gan par tiesnešiem, gan prokuroriem, dažas var īstenot pilnvaras, kas, atlasot un paaugstinot tiesnešus vai tiesas sastāvu, var būtiski ietekmēt tiesas lēmumus. Citiem šādu padomju lēmumiem ir tikai netieša ietekme, piemēram, lēmumiem par tiesu organizāciju.

⁴ Venēcijas Komisija, Tiesiskuma pārbaudes saraksts E. 1 iv-ix; Ziņojums par tiesu sistēmas neatkarību, CDL-AD(2010)004, 32. punkts; CDL-AD(2007)028, 29. punkts.

⁵ Sk. 2018. gadā publicēto Vācijas tiesību žurnāla "German Law Journal" speciālo numuru par tiesu padomēm, Jessica Walsh, Judicial Councils and the Removal of Lower Court Judges in Argentina, 2019; Giuseppe Ferrari, Forthcoming in the International Journal for Court Administration; Sanders/von Danwitz German Law Journal 19(2018) 769. 5 Sk. zinātnisko darbu.

⁶ ES: Ziņojums par tiesiskumu 2020, COM(2020) 580 galīgā redakcija, LV, 8-10 lpp.

⁷ Skat. par norisēm ES: Ziņojums par tiesiskumu 2020, COM(2020) 580 final LV, 10.-12. lpp.; CCJE birojs, Ziņojums par tiesu neatkarību un objektivitāti Eiropas Padomes dalībvalstīs (2019), CCJE-BU(2020)3, 20.-24. punkts.

⁸ Skatīt par šiem notikumiem Eiropas Padomes ģenerālsekretāra 2020. gada ziņojuma 2021. gadam 1. nodaļu; skatīt Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) judikatūru lietā *Ramos Nunes de Carvalho e Sá pret Portugāli*, 6. 11. lpp. 2018, 144. punkts; *Guðmundur Andri Ástráðsson pret Islandi* ([GC], Nr. 26374/18, 1. 12. 2020; *Xero Flor w Polsce pret Poliju*, 7. 5. 2021 - 4907/18, 243.-251. punkts; no Eiropas Savienības Tiesas (EST) judikatūras, *ASdJP v. Tribunal de Contas* 27.2.2018 - C 64/16, 42.-45. punkts; *Eiropas Komisija/Polija*, 24.6.2019 - C 619/18, 71.-73. punkts; *A.K. v. Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, 120-122. punkts. EST, *Eiropas Komisija/Polija*, 24.6.2019, - C 619/18, 74., 75. punkts; EST, *A.K. v. Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, 123., 133-134. punkts; *VQ v. Land Hessen*, 9.7.2020. C2727/19, 54. punkts; *Repubblika Il-Prim Ministru pret WY*, 20.4.2021. - C-896/19; C-83/19 un citi 18.5.2021.

⁹ Venēcijas Komisija, Steidzams pagaidu atzinums par jaunās konstitūcijas projektu, 2020. gada 11. decembris, Bulgārija, CDL-AD(2020)035, 37. punkts.

¹⁰ Sk. Venēcijas Komisija, Steidzams pagaidu atzinums par jaunās konstitūcijas projektu, 2020. gada 11. decembris, Bulgārija, CDL-AD(2020)035, 37. punkts; sk. arī Holmøyvik/Sanders, A Stress Test for Europe's Judiciaries in: European Yearbook of Constitutional Law 2019, 287-310.

¹¹ CCJE Tiesnešu magna harta (2010), 13. punkts.

tiesām, tostarp tiesu ēku, budžeta un IKT uzturēšanu¹². CCJE atzinīgi vērtē dalībvalstu dažādību, jo tā atspoguļo atšķirīgas valstu konstitūcijas, juridisko kultūru un vēsturi, un nevēlas ieteikt konkrētu padomes modeli.

5. Šis atzinums attiecas uz dalībvalstu valsts iestādēm, kas ir neatkarīgas no izpildvaras un likumdevējas vai ir autonomas un kas nodrošina galīgo atbildību par atbalstu tiesu iestādēm neatkarīgā tiesiskuma īstenošanā. Šādas iestādes šajā atzinumā tiek sauktas par Tieslietu padomēm¹³. Tieslietu padomei, ja tāda pastāv, jābūt organizētai un izveidotai tā, lai tā atbilstu iepriekš minētajām prasībām. Turklāt tai jādarbojas kā līdzeklim, kas aizsargā, atbalsta un attīsta tiesu varas lomu un atsevišķu tiesnešu neatkarību attiecībā pret citām valsts varām.
6. Šis atzinums ir sagatavots, pamatojoties uz iepriekšējiem CCJE atzinumiem, jo īpaši Atzinumu Nr. 10 (2007), CCJE Tiesnešu hartu (2010) un attiecīgajiem Eiropas Padomes instrumentiem, jo īpaši Eiropas Hartu par tiesnešu statūtiem (1998) un Ministru komitejas lēmumu CM/Rec(2010)12 par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un atbildību. CCJE darba grupai lielu ieguldījumu kopīgā seminārā sniedza Nuria Diaz Abad (bijusī ENCJ priekšsēdētāja, Spānijas Tieslietu padomes locekle) un Kees Sterk (bijušais ENCJ priekšsēdētājs, bijušais Nīderlandes Tieslietu padomes loceklis). Atzinumā ņemtas vērā arī CCJE locekļu atbildes uz anketas jautājumiem par Tieslietu padomju attīstību un to lomu neatkarīgās un objektīvās tiesu sistēmās, šo atbilžu kopsavilkums un sākotnējais projekts, ko sagatavojusi Eiropas ieceltā CCJE zinātniskā eksperte Prof. Dr. Anne Sanders (Bielefeldes Universitāte, Vācija/Bergenes Universitāte, Norvēģija).

II. CCJE Atzinums Nr. 10 (2007) kā izejas punkts

7. Šis atzinums apstiprina un papildina Atzinumu Nr. 10 (2007). Tāpēc šajā atzinumā ir izmantoti galvenie principi, kas ieteikti Atzinumā Nr. 10 (2007), un tāpēc tie ir citēti pilnībā.
8. Tādējādi Atzinumā Nr. 10 (2007) par Tieslietu padomi sabiedrības labā CCJE iesaka:

A. Kopumā:

a) ir svarīgi izveidot īpašu iestādi, piemēram, Tieslietu padomi, kurai būtu uzticēta tiesnešu neatkarības aizsardzība, kas būtisks tiesiskas valsts elements, kurā valda tiesiskums un tādējādi tiek ievērots varas dalīšanas princips;

b) Tieslietu uzdevums ir aizsargāt gan tiesu sistēmas, gan atsevišķu tiesnešu neatkarību un vienlaikus garantēt ECTK 6. pantā noteikto tiesiskuma efektivitāti un kvalitāti, lai stiprinātu sabiedrības uzticību tiesu sistēmai;

¹² Skatīt CCJE Atzinumu Nr. 10 (2010), 43.-47. punkts.

¹³ Šo aprakstu izmanto ENCJ: <https://www.ency.eu/index.php/>.

c) Tieslietu padome būtu jāaizsargā pret risku, ka tās autonomija varētu tikt ierobežota par labu likumdevējvarai vai izpildvarai, minot to konstitūcijas tekstā vai līdzvērtīgā dokumentā.

B. Par Tieslietu padomes sastāvu:

a) lai izvairītos no priekšstata par savtīgu interešu, pašaizsardzības un kronīvisma izpausmēm un atspoguļotu dažādus sabiedrības viedokļus, Tieslietu padomes sastāvam vajadzētu būt jauktam ar ievērojamu tiesnešu vairākumapat ja daži konkrēti uzdevumi būtu tikai tiesnešu kolēģijai. Tieslietu padomes sastāvā var būt arī tikai tiesneši;

b) potenciālos locekļus, neatkarīgi no tā, vai tie ir vai nav tiesneši, iecel, pamatojoties uz viņu kompetenci, pieredzi, izpratni par tiesu dzīvi un neatkarības kultūru. Viņiem arī nevajadzētu būt aktīviem politiķiem vai izpildvaras vai likumdevējas varas pārstāvjiem;

c) tiesnešus ievēl viņu kolēģi bez politisko iestāžu vai tiesu hierarhijas iejaukšanās, izmantojot metodes, kas garantē visplašāko tiesu varas pārstāvību; ja atlasē izmanto tiešās vēlēšanas, Tieslietu padomei jāizdod noteikumi, kuru mērķis ir mazināt jebkādu apdraudējumu sabiedrības uzticībai tiesu sistēmai;

d) locekļu, kas nav tiesneši, ar vai bez juridiskās pieredzes, iecelšana būtu jāuztic nepolitiskām [iestādēm]; ja viņus tomēr ievēl parlaments, viņiem nevajadzētu būt deputātiem, tie būtu jāievēl ar kvalificētu balsu vairākumu, kam nepieciešams ievērojams opozīcijas atbalsts, un tiem vajadzētu būt personām, kas Tieslietu padomes kopējā sastāvā nodrošina daudzveidīgu sabiedrības pārstāvību.

C. Par Tieslietu padomes darbību:

a) locekļu pilnvaru termiņš varētu būt pilna laika, bet ierobežots gan skaita, gan laika ziņā, lai saglabātu saikni ar tiesu praksi; locekļiem (gan tiesnešiem, gan tiem, kas nav tiesneši) būtu jāsniedz garantijas par viņu neatkarību un objektivitāti;

b) Tieslietu padomei pašai jāpārvalda savs budžets un jābūt finansētai tā, lai nodrošinātu optimālu un neatkarīgu darbību;

c) daži Tieslietu padomes lēmumi ir pamatoti, un tiem ir saistošs spēks, un tos var pārsūdzēt tiesā;

d) Tieslietu padomei kā būtiskai sabiedrības uzticības tieslietu sistēmai sastāvdaļai būtu jārīkojas pārredzami un jāatskaitās par savu darbību, jo īpaši regulāri sniedzot ziņojumu, kurā ierosina arī pasākumus, kas jāveic, lai uzlabotu tieslietu sistēmas darbību.

D. Par Tieslietu padomes pilnvarām:

a) Tieslietu padomei vajadzētu būt plašam uzdevumu lokam, kuru mērķis ir aizsargāt un veicināt tiesu neatkarību un tiesu varas efektivitāti; tai būtu arī jānodrošina, lai Tieslietu padomē, veicot dažādus uzdevumus, nerastos interešu konflikti;

b) vēlams, lai Tieslietu padomes kompetencē būtu tiesnešu atlase, iecelšana amatā un paaugstināšana amatā; tas būtu jāveic pilnīgi neatkarīgi no tiesu varas.

likumdevējs vai izpildvara, kā arī absolūta pārredzamība attiecībā uz tiesnešu atlases kritērijiem;

c) Tieslietu padomēm būtu aktīvi jāiesaistās tiesvedības kvalitātes novērtēšanā un tiesnešu darba efektivitātes nodrošināšanas metožu īstenošanā, taču tām nevajadzētu aizstāt attiecīgo tiesu iestādi, kurai uzticēta tiesnešu individuāla novērtēšana;

d) Tieslietu padomei var uzticēt ētikas jautājumus; turklāt tā var izskatīt tiesu lietotāju sūdzības;

e) Tieslietu padomei var uzticēt apmācību organizēšanu un uzraudzību, bet mācību programmu koncepcija un īstenošana paliek mācību centra kompetencē, ar kuru tai būtu jāsadarbojas, lai garantētu sākotnējās un tālākizglītības kvalitāti;

f) Tieslietu padomei var būt paplašinātas finanšu pilnvaras, lai apspriestu un pārvaldītu tieslietu nozarei piešķirto budžetu, kā arī pilnvaras saistībā ar dažādu tiesu administrēšanu un pārvaldību, lai uzlabotu tiesiskuma kvalitāti;

g) arī Tieslietu padome var būt piemērota aģentūra, kurai būtu jāuzņemas plaša loma tiesiskuma tēla veicināšanas un aizsardzības jomā;

h) apspriešanas Parlamentā ar Tieslietu apspriežas par visiem tiesību aktu projektiem, kas varētu ietekmēt tiesu varu, piemēram, tiesu varas neatkarību, vai kas varētu mazināt pilsoņu garantijas attiecībā uz tiesu pieejamību;

i) būtu jāveicina sadarbība ar dažādām Eiropas un starptautiskajām Tieslietu padomēm."

B daļa. Atzinuma Nr. 10 (2007) papildināšana un atkārtota apstiprināšana.

I. Tieslietu padomes leģitimitāte un pārskatbildība

9. Dažās dalībvalstīs ir apšaubīta Tieslietu padomju leģitimitāte, funkcijas, sastāvs un pārskatbildība, kā rezultātā tika veiktas izmaiņas tiesību aktos, kas ietekmēja to pilnvaras, sastāvu, kompetenci un funkcijas. Visu padomju leģitimitāte ir ārkārtīgi svarīga tiesiskuma nodrošināšanā. Tāpēc CCJE vēlas uzsvērt savus avotus. CCJE jau iepriekš ir paskaidrojusi, ka tiesu varas leģitimitātei un pārskatbildībai ir jāiet roku rokā¹⁴. CCJE izšķir divus atsevišķu tiesnešu un tiesu varas leģitimitātes avotus. *Formālo* jeb *konstitucionālo leģitimitāti* rada attiecīgās dalībvalsts konstitūcija un likumīgas tiesnešu iecelšanas¹⁵. *Funkcionālā leģitimitāte* balstās uz sabiedrības uzticību, ko rada teicams darbs, pārredzamība un atbildība¹⁶. Šie divi leģitimitātes avoti attiecas arī uz Tieslietu padomēm.

¹⁴ Sk. CCJE Atzinumu Nr. 18 (2015), 12.-38. punkts.

¹⁵ Sk. CCJE Atzinumu Nr. 18 (2015), 13.-15. punkts.

¹⁶ Skatīt CCJE Atzinumu Nr. 18 (2015), 16.-19. punkts.

1. Likumīgums, tostarp juridiskais pamats un tiesiskās aizsardzības līdzekļi

10. CCJE vēlreiz apstiprina, ka Padomes juridiskais pamats un tās galvenie elementi būtu jānosaka konstitūcijā⁽¹⁷⁾, kas ir drošs juridiskais pamats tās pienākumiem, neatkarībai un leģitimitātei¹⁸. Tajos būtu jāietver Padomes sastāvs un funkcijas, kā arī tās locekļu amata pilnvaru termiņa drošība, kā arī tās neatkarības no likumdevējvaras un izpildvaras garantija¹⁹. Citas detaļas var noteikt ar likumu.
11. Tomēr ar neskaidriem solījumiem par Padomes neatkarību pat konstitūcijā nepietiek. Katras Tieslietu padomes rīcībā jābūt arī efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, lai aizsargātu tās autonomiju un apstrīdētu to valsts aktu likumību, kas skar to vai tiesu varu. Labs piemērs varētu būt tiesības vērsties Konstitucionālajā tiesā vai līdzvērtīgā tiesā. Tieslietu padomei ir nepieciešama arī tiesībspēja valsts un starptautiskajās tiesās (tostarp tiesības iesniegt - ja iespējams - amicus curiae rakstu).

2. Atbildība

12. Lai gan konstitūcijas regulējums ir formāls leģitimitātes avots, ar to nepietiek, bet tas jāpapildina ar funkcionālo leģitimitāti. Katrai Tieslietu padomei un tās pārstāvētajai tiesu varai ir sabiedrības uzticība un atbalsts ar izcilu, pārredzamu darbu un atbildību. Konflikta laikā ar citām varām sabiedrības atbalsts vismaz lielā mērā būs atkarīgs no šīs Padomes uztveres leģitimitātes.
13. CCJE vēlas vēlreiz apliecināt, ka Tieslietu padomei būtu jāuzņemas loma, lai nodrošinātu, ka tiesu iestādes darbojas pārredzami un atbildīgi²⁰. Turklāt Tieslietu padomes pārskatatbildība pati par sevi ir svarīgs funkcionālās leģitimitātes avots⁽²¹⁾. Jo vairāk pilnvaru un atbildības Padomei ir, jo svarīgāk ir, lai tā būtu atbildīga par šo pilnvaru izmantošanu.
14. CCJE nošķir *tiesnešu, sodītāju un paskaidrotāju atbildību* ne tikai attiecībā uz atsevišķiem tiesnešiem un tiesu sistēmu kopumā⁽²²⁾, bet arī attiecībā uz tiesu iestāžu padomēm.

a. Tiesu atbildība

15. Tāpat kā citas valsts iestādes, arī Tieslietu padome nav augstāka par likumu. Daži padomes lēmumi ietekmē ECTK aizsargātās tiesības; piemēram, kad tiek lēmumi saistībā ar tiesnešu karjeru, lēmumiem jābūt pamatotiem, un tiesnešiem ir jābūt tiesībām uz pārskatīšanu tiesā⁽²³⁾. Ja Padomes lēmuma juridiskā pamatotība tiek pārskatīta tiesvedībā

¹⁷ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 11. punkts; Venēcijas komisija, Ziņojums par tiesu sistēmas neatkarību, CDL-AD(2010)004, 22. punkts.

¹⁸ Par tiesnešu formālo leģitimitāti iecelšanas ceļā skatīt CCJE Atzinuma Nr. 18 (2015) 14., 15. punktu.

¹⁹ Sk. ANO īpašā referenta tiesnešu un advokātu neatkarības jautājumos Diego García-Sayán ziņojumu (2018. gada 2. maijs), 42. punkts - pieejams https://digitallibrary.un.org/record/1637422/files/A_HRC_38_38-EN.pdf.

²⁰ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 91.-96. punkts.

²¹ CCJE Atzinuma Nr. 18 (2015) 16. punktā šī leģitimitātes forma tika nosaukta par "funkcionālo leģitimitāti".

²² CCJE Atzinums Nr. 18 (2015), 26.-33. punkts.

²³ Sk. Eiropas Padomes Cilvēktiesību ģenerāldirektorāta steidzamo atzinumu likumprojektā par grozījumiem dažos tiesību aktos attiecībā uz deputātu ievēlēšanas (iecelšanas) procedūru.

neatkarīga tiesa, Padome ir atbildīga (*tiesu pārskatbildība*)⁽²⁴⁾. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš jebkuras tiesas, kas Padomes lēmumu pamatotību, neatkarībai un objektivitātei, tostarp neatkarībai no pašas Padomes²⁵.

b. Sankcionējoša atbildība

16. Tieslietu padomes locekļiem ir jāievēro visaugstākie ētikas standarti, un par savu rīcību viņi ir jāatbild ar atbilstošiem līdzekļiem. Viņiem nevajadzētu būt imunitātei pret kriminālvajāšanu saskaņā ar vispārējām krimināltiesībām. Tāpat kā attiecībā uz atsevišķiem tiesnešiem, kurus var saukt pie atbildības par viņu rīcību, to varētu saukt par *sodošu atbildību*⁽²⁶⁾. Tomēr CCJE vēlas uzsvērt, ka šādi līdzekļi ir jāreglamentē un jāpiemēro tā, lai to ļaunprātīga izmantošana nekaitētu Tieslietu padomes neatkarībai un darbībai.
17. Tieslietu padomēm ir jāizstrādā profesionālās un ētiskās uzvedības standarti saviem tiesnešiem un neprofesionāliem locekļiem²⁷ un iekšējās procedūras trūkumu izmeklēšanai. Locekļiem ir jārtkojas saskaņā ar šiem standartiem un neatkarības, objektivitātes un integritātes vērtībām⁽²⁸⁾. Locekļu disciplinārā un kriminālatbildība ir svarīgs soda atbildības aspekts. Jāievēro locekļu tiesības uz taisnīgu tiesu, tostarp tiesības uz pārstāvību. Šajā kontekstā pieņemtie lēmumi ir jāpamato, un tie ir jāpārbauda tiesā.

c. Paskaidrojoša pārskatbildība

18. Katrai Tieslietu padomei ir jāstrādā pārredzami jāpamato tās lēmumi un procedūras, un tai ir jābūt atbildīgai²⁹. To var saukt par *paskaidrojošu pārskatbildību*. Tai jābūt atvērtai arī kritiskām atsauksmēm un gatavai pastāvīgi pilnveidoties. Šāda veida pārskatbildībai ir īpaša nozīme dialogā ar citām valsts varas iestādēm un pilsonisko sabiedrību.

I. Tieslietu padomju uzdevumi, organizācija un sastāvs

1. Tieslietu padomes uzdevumi

19. CCJE atzīst, ka nav viena vienota Tieslietu padomes modeļa. Tomēr katrai padomei vajadzētu būt atbilstošām kompetencēm, lai aizstāvētu tiesu varas un atsevišķu tiesnešu neatkarību⁽³⁰⁾, lai atsevišķi tiesneši varētu brīvi rīkoties.

Tieslietu augstās padomes (HCJ) un HCJ disciplināro inspektoru darbību (Likumprojekts Nr. 5068), 5.5.2021 (CDL-PI(2021)004 (Ukraina) para. 62, 75.

²⁴ Skatīt CCJE Atzinumu Nr. 18 (2015), 26. punkts.

²⁵ Skatīt ECT spriedumu Volkov pret Ukrainu - 21722/11, 130. punkts; Denisov pret Ukrainu -76639/11 - 79. punkts.

²⁶ Sk. CCJE Atzinumu Nr. 18 (2015), 33. punkts.

²⁷ Šādus standartus tiesnešiem sk: CCJE Atzinums Nr. 3, 8.-50. punkts.

²⁸ Sk. par Ētikas padomes izveidi: Eiropas Padomes Cilvēktiesību ģenerāldirektorāta steidzamo atzinumu likumprojektā par grozījumiem dažos tiesību aktos attiecībā uz Augstākās Tieslietu padomes (EST) locekļu ievēlēšanas (iecelšanas) procedūru un EST disciplināro inspektoru darbību (likumprojekts Nr. 5068) (CDL-PI(2021)004 (Ukraina), 5.5.2021., 37.-40. punkts).

²⁹ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 95. punkts.

³⁰ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 14. punkts.

izlemt lietas bez nepamatotas ārējas un iekšējas ietekmes³¹. Tiesnešu neatkarība prasa īpašu aizsardzību attiecībā uz lēmumiem, kas ietekmē tiesnešu lēmumu pieņemšanu, piemēram, tiesnešu atlasi, lietu sadali un disciplinārlietas. Ja Tieslietu padomei ir šādi pienākumi, tai būtu jānodrošina, ka šādi lēmumi tiek pieņemti tādā veidā, kas aizsargā un stiprina tiesu neatkarību.

20. ECT un EST ir nolēmušas, ka tiesnešu iecelšana ir ļoti svarīga neatkarīgai tiesu varai³². CCJE vienmēr ir paudusi šādu viedokli³³. Līdz ar to jaunu tiesnešu atlase vai ieteikšana iecelšanai amatā un paaugstināšanai amatā, pamatojoties uz nopelniem, ir ļoti svarīgs uzdevums³⁴. Ja tas ir Tieslietu padomes pienākums, tas ir jāīsteno neatkarīgi un atbildīgi³⁵. Lēmumus attiecībā uz tiesnešu karjeru nedrīkst pieņemt lojalitātes dēļ pret politiķiem vai citiem tiesnešiem. Ar tiesnešu atlasi un paaugstināšanu amatā vai tiesas sastāvu šiem lēmumiem ir liela ietekme uz turpmākajiem tiesas lēmumiem. Tāpēc lielākajai daļai no tiem, kas pieņem lēmumus vai sniedz ieteikumus, jābūt tiesnešiem. Tomēr CCJE atzinīgi vērtē to, ka šādos lēmumos tiek iesaistīti arī nespeciālisti, lai pasargātu tiesnešus no kronisma un klonēšanas.
21. Diemžēl daudzi tiesneši Eiropā uzskata, ka lēmumi par tiesnešu atlasi un paaugstināšanu amatā nav balstīti tikai uz nopelniem³⁶. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai padomes strādātu, pamatojoties uz ētikas noteikumiem un, ciktāl iespējams, konkrētiem objektīviem iecelšanas un paaugstināšanas amatā kritērijiem, un izvērtētu katru kandidātu pārredzamā procedūrā, kas noslēdzas ar pamatotu lēmumu. Tiesnešiem, kuri uzskata, ka viņu tiesības nav ievērotas, ir jābūt tiesībām uz pārskatīšanu tiesā³⁷.
22. CCJE vēlas uzsvērt, ka tiesnešu pārbaude ir ļoti problemātiska, jo to var instrumentalizēt un ļaunprātīgi izmantot, lai likvidētu politiski "nevēlamus" tiesnešus³⁸. Ja tā vispār tiek veikta kādā dalībvalstī, tā jāveic neatkarīgai iestādei. Tieslietu padomēm šajā procesā būtu jāuzņemas svarīga loma, aizsargājot tiesnešu neatkarību.
23. CCJE neizslēdz iespēju veikt pašas Padomes pārbaudi. Taču tas ir galējs pasākums, un, ja tas tiek darīts, tas būtu jādara neatkarīgai struktūrai.
24. CCJE atzīmē pieaugošo IT nozīmi tiesu sistēmas nākotnē un iesaka tiesu iestāžu padomēm, ja tādas pastāv, uzņemties noteiktu lomu šajā jomā.

³¹ EST, *ASdJP pret Tribunal de Contas*, 27.2.2018. - C 64/16, 42.-45. punkts; *Eiropas Komisija pret Poliju*, 24.6.2019. - C 619/18, 71.-73. punkts; *A.K. pret Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019. - C 585/18, C-624/18, C-625/18, 120-122. punkts.

³² ECT, *Ramos Nunes de Carvalho e Sá pret Portugāli*, 6. 11. punkts. 2018, 144. punkts; *Guðmundur Andri Ástráðsson pret Islandi* ([GC], Nr. 26374/18, 1. 12. 2020; *Xero Flor w Polsce pret Poliju*, 7. 5. 2021 - 4907/18, 243.-251. punkts; ESTK, *Eiropas Komisija pret Poliju*, 24. 6. 2019 - C 619/18, 74., 75. punkts; ESTK, *A.K. pret Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019. - C 585/18, C-624/18, C-625/18, 123., 133.-134. punkts; *VQ pret Land Hessen*, 9.7.2020. - C2727/19, 54. punkts; *Repubblika Il-Prim Ministru pret WY*, 20.4.2021. - C-896/19, 53., 57. punkts: nav regresa tiesu neatkarības aizsardzībā: 61.-64. punkts.

³³ CCJE Atzinums Nr. 1 (2001), 17.-45. punkts.

³⁴ CCJE Atzinums Nr. 1 (2001); CCJE Tiesnešu magna harta (2010), 5. punkts.

³⁵ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 48.-51. punkts, Venēcijas komisija, Ziņojums par tiesu sistēmas neatkarību, CDL-AD(2010)004, 32. punkts.

³⁶ ENCJ 2019 Apskats par tiesnešu neatkarību, 33.-34. lpp.

³⁷ Sk. CCJE atzinumu Nr. 17 (2014).

³⁸ ECT lieta *Xhoxhaj pret Albāniju* Nr. 15227/19; VC Atzinums Nr. 868/2016, 12. 12. 2016. gada decembris, Albānija, konstitucionālās tiesas amicus curiae ziņojums likumā par tiesnešu un prokuroru pārejas posma atkārtotu novērtēšanu (lustrācijas likums); CCJE Atzinuma 21 (2018) 28. punktā lietots termins "lustrācija".

jomā, lai pienācīgi aizsargātu tiesnešu neatkarību un nodrošinātu tiesnešu darba kvalitāti nākotnē³⁹.

25. CCJE Atzinumā Nr. 10 (2007) un Tiesnešu magnā Hartā ir ieteikts, ka tiesu iestāžu padomēm vajadzētu būt plašām kompetencēm visos jautājumos, kas saistīti ar to statusu, kā arī ar tiesu iestāžu organizāciju, darbību un tēlu⁽⁴⁰⁾. Jo lielāka atbildība un pilnvaras piešķirtas padomei, jo svarīgāk ir, lai tās neatkarību respektētu citas varas, lai tai būtu pietiekami resursi un lai tā būtu atbildīga par savu darbību un lēmumiem⁴¹. Lai gan spēcīga Padome var aizstāvēt tiesu varu un atsevišķus tiesnešus, daudzi pienākumi padara to neaizsargātu pret politizāciju no tiesu sistēmas iekšienes vai ārpus tās. Ja Padomes kompetencē ir tiesu administrācijas jautājumi, tai būtu arī jācenšas palielināt tiesu sistēmas efektivitāti. Ja kompetence vai uzdevumi, kas attiecas uz tiesu sistēmu, nav Tieslietu padomes kompetencē, tie būtu jāveic tiesu sistēmai vai neatkarīgai struktūrai.
26. CCJE vēlreiz apstiprina savu viedokli, ka pirms apspriešanās parlamentā vai likumdošanas darbības ar Tieslietu padomi ir jāapspriežas par visām politikas jomām, tostarp ierosinātajiem tiesību aktiem vai to projektiem, kas varētu ietekmēt tiesu varu (piemēram, tiesu varas neatkarību) vai kas varētu mazināt pilsoņu garantijas attiecībā uz tiesu pieejamību⁽⁴²⁾.

1. Tieslietu padomes sastāvs

27. Atzinumā Nr. 10 (2007) jau ir sniegti plaši ieteikumi par Tieslietu padomes sastāvu, tās locekļu un priekšsēdētāja kompetenci un atlasī⁴³. Šis atzinums vēlas vēlreiz apstiprināt šos principus. Padomes locekļi ir jāizvēlas tā, lai atbalstītu neatkarīgu un efektīvu Padomes un tiesu sistēmas darbību un izvairītos no jebkādas politiskās ietekmes, savtīgas ieinteresētības vai spaidnieciskuma⁴⁴.
28. CCJE ir zināms, ka dažās dalībvalstīs Tieslietu padomēs ir locekļi ex officio. Ex officio dalība nav pieņemama, izņemot ļoti nedaudzos gadījumos, piemēram, augstākās tiesas priekšsēdētājs, bet tajā nedrīkst iekļaut likumdevējvaras vai izpildvaras locekļus vai pārstāvjus⁴⁵. Ex officio loceklim, kurš nav tiesnesis, nevajadzētu piedalīties disciplinārlietu lēmumu pieņemšanā.
29. CCJE iesaka, lai Tieslietu padomes sastāvā būtu tiesnešu vairākums, ko ievēl tiesneši, kurus ievēl viņu kolēģi. Atkarībā no padomju funkcijām var pievienot citus locekļus. CCJE iesaka, lai padomē būtu arī locekļi, kas nav tiesneši, iespējams, tostarp nespeciālisti, kuri nav juridisko profesiju pārstāvji⁴⁶. Lai gan tiesnešiem vienmēr vajadzētu būt vairākumā, locekļiem, kas nav tiesneši, vēlams ar balsstiesībām, jānodrošina daudzveidīga sabiedrības pārstāvība, samazinot korporatīvisma risku⁴⁷.

³⁹ CCJE Atzinums Nr. 14 (2011), 36. punkts.

⁴⁰ CCJE Tiesnešu magna harta (2010), 13. punkts.

⁴¹ CCJE Tiesnešu magna harta (2010), 13. punkts.

⁴² CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 87. punkts.

⁴³ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 15.-36. punkts.

⁴⁴ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 15., 16. punkts; sk. par to, cik svarīga ir neatkarīgu struktūru nozīme tiesnešu atlasē: EST, *A.K. v. Krajowa Rada Sadownicta*, 19.11.2019, - C 585/18, C-624/18, C-625/18, 137.-138. punkts. C-619/18

⁴⁵ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 23., 26. punkts.

⁴⁶ Skatīt CCJE Nr. 10 (2007), 22. punkts.

⁴⁷ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 32. punkts.

neprofesionāļu līdzdalība var palielināt leģitimitāti un apkarot priekšstatu, ka tiesu vara ir "tikai juristu lieta". CCJE šajā jautājumā ieņem niansētāku nostāju nekā Atzinumā Nr. 10 (2007).

3. Tieslietu padomes locekļu un priekšsēdētāja izvēle

30. CCJE vēlas vēlreiz stingri apliecināt, ka lielākajai daļai locekļu vajadzētu būt tiesnešiem, kurus ievēlējuši viņu kolēģi, nodrošinot pēc iespējas plašāku tiesu un instanču pārstāvību⁽⁴⁸⁾. Kā arī dzimumu⁴⁹ un reģionu daudzveidību. Ievēlētajiem tiesnešiem vajadzētu būt iespējai piedalīties Padomes darbībā tādā veidā, kas ir savienojams ar viņu darba slodzi. Ja Padomē ir arī tiesneši, kas nav tiesneši, viņiem būtu jāspēj veltīt pietiekami daudz laika dalībai Padomes darbībā.
31. Jāizvairās no tā, ka tiesnešus ievēl parlaments vai izraugās izpildvara⁵⁰. Tomēr varētu būt pieņemami, ja parlaments ievēlētu locekļus, kas nav tiesneši. Kā alternatīva ir iespējama ievēlēšana vai izvirzīšana, ko veic tādas institūcijas kā advokātu asociācijas, vai izvirzīšana, ko veic NVO.
32. Neatkarīgi no tā, kādā veidā locekļi tiek izraudzīti un iecelti⁽⁵¹⁾, to nedrīkst darīt politisku iemeslu dēļ. Tomēr prasība, ka kandidātam nedrīkst būt "politiska saistība", var būt pārāk neskaidra, tāpēc labāk būtu atsaukties uz dalību partijās vai oficiāliem amatiem valdībā un likumdevējā iestādē vai citiem konkrētiem piemēriem⁽⁵²⁾. Tieslietu padomes locekļi nedrīkstētu būt citu personu pakļautībā vai ietekmē.
33. Ja locekļus ievēl parlaments, ir vajadzīgs kvalificēts balsu vairākums, lai iesaistītu opozīciju un veicinātu starppartiju sadarbību⁽⁵³⁾. CCJE apzinās, ka šāda vairākuma prasība var novest pie strupceļa. Tāpēc CCJE iesaka ieviest mehānismus, lai pārvarētu šādus strupceļus⁽⁵⁴⁾. Šādiem mehānismiem būtu jāizvairās no nepieciešamā vairākuma samazināšanas, jo tas var mazināt vairākuma motivāciju panākt kompromisu. Drīzāk šādam mehānismam jānodrošina neatkarīga atlase, un tajā var iesaistīt opozīciju vai aicināt citas iestādes veikt atlasīto kandidātu saraksta. Lai gan šāds modelis nav

⁴⁸ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 18., 25., 26., 26., 27., 30. punkts.

⁴⁹ ANO īpašā referenta tiesnešu un advokātu neatkarības jautājumos Diego García- Sayán ziņojums (2018. gada 2. maijs), par. 110 - pieejams https://digitallibrary.un.org/record/1637422/files/A_HRC_38_38-EN.pdf.

⁵⁰ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 31. punkts.

⁵¹ Sk: Venēcijas komisijas un Cilvēktiesību un tiesiskuma ģenerāldirektorāta kopīgo atzinumu par likumprojektu par konstitūcijas grozīšanu un papildināšanu attiecībā uz Tiesnešu augstāko padomi, 2020. gada 20. marts (CDL-AD(2020)001, 57.-60. punkts).

⁵² CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 23. punkts, sk. 2020. gada 20. Venēcijas komisijas un Cilvēktiesību un tiesiskuma ģenerāldirektorāta kopīgo atzinumu par likumprojektu par konstitūcijas grozīšanu un papildināšanu attiecībā uz Tiesnešu augstāko padomi (CDL-AD(2020)001, 54. punkts; sk. par neatbilstības kritērijiem: Steidzamo atzinumu par pārskatīto Valsts prokuratūras likuma grozījumu projektu, 2021. gada 10. maijs, Melnkalne (CDL-PI(2021)008, 28.-31. punkts. ⁵³ Steidzamības atzinums par pārskatīto Valsts prokuratūras likuma grozījumu projektu, 10. maijs, Melnkalne (CDL-PI(2021)008, 40. punkts).

⁵⁴ Sk. 2020. gada 20. Venēcijas komisijas un Cilvēktiesību un tiesiskuma ģenerāldirektorāta kopīgo atzinumu par likumprojektu par konstitūcijas grozīšanu un papildināšanu attiecībā uz augstāko tiesnešu padomi (CDL-AD(2020)001 51., 68. punkts; sk. arī Venēcijas komisija, Venēcijas komisijas atzinumu, ziņojumu un pētījumu apkopojums par konstitucionālo tiesiskumu (CDL-PI(2020)004 51., 68. lpp. 20-22.

vēl nav vērsta CCJE uzmanība, tiesneši varētu tikt iesaistīti kandidātu ievēlēšanā, lai izklātu no strupceļa.

34. Atlases procesam, tostarp iespējamām kandidātu kampaņām, jābūt pārredzamam un jānodrošina, ka tiek pārbaudīta kandidātu kvalifikācija, jo īpaši to objektivitāte un godprātība⁽⁵⁵⁾. Būtu publiski jāpublicē sludinājumi par vakancēm un jānodrošina vienlīdzīgas iespējas, lai atbalstītu daudzveidīgu neatkarīgu kandidātu grupu. Padomes locekļiem vajadzētu būt iespējai piekļūt visai informācijai, kas attiecas uz viņu funkciju veikšanu.
35. CCJE vēlas vēlreiz apliecināt, ka Tieslietu padomes priekšsēdētājam jābūt objektīvai personai, kas nav saistīta ar politiskajām partijām. Tāpēc parlamentārās sistēmās, kurās prezidentam/valsts vadītājam ir tikai formālas pilnvaras, nav iebildumu iecelt valsts vadītāju par Tieslietu padomes priekšsēdētāju, savukārt citās sistēmās priekšsēdētājs būtu jāievēl pašai padomei, un tam vajadzētu tiesnesim⁵⁶.

4. Tieslietu padomes locekļu amata pilnvaru termiņa drošība

36. Locekļi būtu jāizvēlas uz noteiktu pilnvaru laiku, un viņiem jānodrošina pienācīga objektivitātes un neatkarības aizsardzība⁽⁵⁷⁾. Locekļi ir jāaizsargā no iekšēja un ārēja spiediena. Tomēr, izņemot nāves, pensionēšanās vai atcelšanas no amata, piemēram, disciplinārlietas rezultātā, gadījumus, locekļa pilnvaru termiņam būtu jābeidzas tikai pēc likumīgas viņa pēcteča, lai nodrošinātu, Padome var likumīgi pildīt savus pienākumus pat tad, ja jaunu locekļu iecelšana nav izdevusies, jo parlamentā ir iestājies strupceļš⁽⁵⁸⁾. CCJE vērs uzmanību uz atkārtotas ievēlēšanas iespējamo ietekmi uz Tieslietu padomes locekļu neatkarību. Principā būtu jāizvairās no pilna laika locekļu atkārtotas ievēlēšanas par labu ilgākiem fiksētiem termiņiem⁽⁵⁹⁾, lai nodrošinātu neatkarību. Šajā ziņā šis atzinums precizē Atzinumā Nr. 10 (2007) pausto viedokli⁽⁶⁰⁾. Nepārtrauktību un efektivitāti var uzlabot, ja visi pilnvaru termiņi nebeidzas vienlaicīgi.
37. CCJE vēlas vēlreiz apliecināt visu Padomes locekļu amata pilnvaru drošības kā tādas⁶¹ nozīmīgumu, kas ir būtisks Padomes neatkarības priekšnoteikums. Tieslietu padomē ieceltie tiesneši būtu jāaizsargā ar tādām pašām garantijām.

⁵⁵ Sk. CCJE Atzinumu Nr. 10 (2007), 21. punkts.

⁵⁶ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 33. punkts.

⁵⁷ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 36. punkts.

⁵⁸ Sk. Venēcijas komisijas un Cilvēktiesību un tiesiskuma ģenerāldirektorāta kopīgo atzinumu par likumprojektu par grozījumiem likumā par tiesu varu un tiesnešu statusu un dažiem likumiem par Augstākās tiesas un tiesu iestāžu darbību (likumprojekts 3711) Ukraina, 2020. gada 9. oktobris (CDL-AD(2020)022, 49. punkts.

⁵⁹ Saskaņā ar dalībvalstu sniegtajām atbildēm visgarākais termiņš ir seši gadi, piemēram, Slovēnijā, Rumānijā, Ziemeļmaķedonijā, Nīderlandē un Ungārijā.

⁶⁰ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 34. punkts.

⁶¹ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007) rec. E I; sk. arī Venēcijas komisijas un Cilvēktiesību un tiesiskuma ģenerāldirektorāta kopīgo atzinumu par likumprojektu par konstitūcijas grozīšanu un papildināšanu attiecībā uz augstāko Tiesnešu padomi, 2020. gada 20. marts, Moldova (CDL-AD(2020)001, 55.-56. punkts; Venēcijas komisijas atzinums par grozījumu projektu likumā par valsts prokuratūru un likumprojektu par prokuratūru organizētās noziedzības un korupcijas jautājumus, 22. martā, Melnkalne (CDL-AD(2021)012, 45.-48. punkts; Steidzams atzinums pārskatīto grozījumu projektu likumā par valsts prokuratūru, 10. 2021. gada maijs, Melnkalne (CDL-PI(2021)008, 46.-49. punkts saskaņā ar VC pieļaujams tikai tad, ja tiek ieviesti jauni elementi, kas būtiski depolitizē Padomi.

tāpat kā tiesnešiem, kas pilda jurisdikcijas funkcijas, tostarp attiecībā uz dienesta un amata nosacījumiem un tiesībām uz taisnīgu lietas izskatīšanu disciplīnas, atstādināšanas un atcelšanas gadījumā⁶². Locekļiem, kas nav tiesneši, būtu jānodrošina līdzvērtīga aizsardzība. Tiesnešiem un locekļiem, kas nav tiesneši, būtu jābauda tāda pati imunitāte, kā norādīts Atzinumā Nr. 3 (2002)⁽⁶³⁾.

38. Deputātus var atcelt no amata tikai tad, ja ir pierādīts, ka viņi ir izdarījuši nopietnu pārkāpumu, un tādā procedūrā, kurā ir garantētas viņu tiesības uz taisnīgu tiesu. Locekļi var pārtraukt pildīt locekļu pienākumus, ja viņi zaudē darba nespēju vai zaudē statusu, uz pamata viņi tika ievēlēti vai iecelti Padomē. Ja par šādu lēmumu ir atbildīga pati Padome vai īpaša tās struktūra, ir jānodrošina atļautā locekļa tiesības uz pārsūdzību. CCJE uzsver, ka ir svarīgi, lai procedūras, kas var tieši vai netieši novest pie amata pilnvaru izbeigšanas, netiktu ļaunprātīgi izmantotas politiskiem mērķiem, bet lai tajās tiktu ievērotas tiesības uz taisnīgu tiesu⁶⁴. Šajā sakarā šis atzinums papildina atzinumu Nr. 10 (2007).

5. Tieslietu padomes resursi

39. Daudzas dalībvalstis ziņo, ka tiesu iestāžu padomēm trūkst personāla un finanšu resursu. Tāpēc CCJE vēlas vēlreiz apliecināt dalībvalstu atbildību nodrošināt tiesu iestādēm atbilstošus resursus, tostarp atsevišķus finanšu līdzekļus un personālu Tieslietu padomēm⁶⁵.

I. Tieslietu padomes sabiedrībā

1. Attiecības ar citām valsts varām

40. Parlamenta deputātiem un izpildvaras pārstāvjiemprotams, ir jāievēro likums attiecībās ar Tieslietu padomi un nedrīkst pārkāpt tās lomu un darbību, pārkāpjot vai apejot tiesību normas. Turklāt attiecībām ar Padomi jābalstās uz tiesiskuma un Tieslietu padomes lomas ievērošanas kultūru attiecīgajā dalībvalstī.
41. Tieslietu padomēm būtu aktīvi jāiesaistās dialogā ar citām valsts iestādēm, jo īpaši tad, kad tās sniedz ieguldījumu likumdošanas projektu izstrādē. Šādam dialogam jānotiek savstarpējas cieņas gaisotnē.

1. Attiecības ar tiesnešu asociācijām un pilsonisko sabiedrību

42. Dalībvalstis ziņo, ka tās sadarbojas ar sabiedrību, izmantojot īpašas tīmekļa vietnes un ziņojumus. Dažas dalībvalstis pat ziņo, ka dažas no to plenārsēdēm tiek pārraidītas tiešsaistē. CCJE atzinīgi vērtē šādus centienus palielināt pārredzamību un pārskatatbildību. Tomēr tā atzīst, ka daudzos gadījumos, jo īpaši intervijās un apspriedēs par tiesnešu karjeru, pastāv likumīga interese par konfidencialām debatēm.

⁶² Skatīt Apvienoto Nāciju Organizācijas Īpašā referenta tiesnešu un tiesību neatkarības jautājumos Diego García-Sayán iejaukšanos lietā *Grzęda pret Poliju*, pieteikuma Nr. 43572/18, 45.-53. punkts.

⁶³ CCJE Atzinums Nr. 3 (2002), 51.-77. punkts.

⁶⁴ CCJE Atzinums Nr. 3 (2002), 58.-74. punkts; EST spriedums C-83/19 un citi 18.5.2021., 196.-199., 236. punkts.

⁶⁵ CCJE Atzinums Nr. 10 (2007), 73.-75. punkts; CCJE Atzinums Nr. 18 (2015), 51. punkts; ENCJ 2015/2016 ziņojums par tiesu iestāžu finansēšanu.

43. CCJE iesaka padomēm iesaistīties dialogā ar tiesnešu asociācijām⁽⁶⁶⁾, kā arī ar pilsonisko sabiedrību, tostarp advokātu asociācijām un NVO. Šis dialogs sniedz svarīgu iespēju nodrošināt pārskatatbildību. Tieslietu padomēm vajadzētu būt ārējam ieguldījumam un kritikai un iesaistīties informatīvos pasākumos, tostarp, piemēram, tiesu lietotāju apmierinātības aptaujās un sūdzību procedūrās. Tomēr padomei vienmēr jāapzinās sava īpašā neatkarīgā loma, un tāpēc tai jābūt piesardzīgai, lai izvairītos no lobisma.
44. Ir ļoti svarīgi, lai sabiedrība uzzinātu par neatkarīgas tiesu varas pienākumiem un nozīmi⁶⁷. Dažās tiesību sistēmās tiesas process jau tiek translēts tiešsaistē, lai tiesas sēdes varētu vērot attālināti, un plaša informācija tiek publicēta internetā. Turklāt atsevišķas tiesas var sadarboties ar sabiedrību vietējā līmenī. Tomēr Tieslietu padomei vajadzētu būt īpašai lomai, skaidrojot tiesu sistēmu un savu lomu tajā.

1. Attiecības ar plašsaziņas līdzekļiem

45. Dalībvalstis ziņo, ka tās sazinās ar plašsaziņas līdzekļiem, izmantojot preses birojus, paziņojumus presei un preses konferences⁶⁸. Daudzām dalībvalstu Tieslietu padomēm ziņojumu un atzinumu publicēšana un vērtēšana pie plašsaziņas līdzekļiem ir svarīgi instrumenti, lai sadarbotos ar citām valsts iestādēm. Saziņa ar sabiedrību ar plašsaziņas līdzekļu starpniecību var būt lielisks pārskatatbildības un pārredzamības instruments.
46. Svarīga saziņas ar plašsaziņas līdzekļiem, sabiedrību un citām valsts iestādēm daļa ir skaidrojums, ka Padomei un atsevišķiem tiesnešiem lietas jāizskata neatkarīgi. Padomei ir stingri jānovērš jebkādi mēģinājumi uzbrukt vai izdarīt spiedienu uz atsevišķiem tiesnešiem vai tiesu varu kopumā. Lai veicinātu atbilstošas attiecības starp tiesu varu un plašsaziņas līdzekļiem, Tieslietu padomei būtu vai nu jākalpo par vidutāju starp tiesu varu un plašsaziņas līdzekļiem, vai arī jānodrošina citi efektīvi procesi šīs lomas veikšanai.

1. Attiecības ar pretkorupcijas iestādēm

47. Korupcijas apkarošana ir ļoti svarīgs uzdevums, jo korupcija grauj sabiedrības uzticēšanos un līdz ar to arī tiesu varas leģitimitāti kopumā⁽⁶⁹⁾. No otras puses, efektīvai cīņai pret korupciju un tiesu neatkarības un tiesiskuma ievērošanai jāiet roku rokā. Nav iespējama efektīva cīņa pret korupciju bez neatkarīgas tiesu varas un tiesiskuma ievērošanas⁷⁰. Pat apstākļos, kad korupcijas apkarošanai ir izveidota īpaša institūcija, kā arī gadījumos, kad korupcijas apkarošana paliek Tieslietu padomes kompetencē, Padomei un tās locekļiem ir jābūt pilnībā apņēmīgiem veikt un atbalstīt visus atbilstošos pasākumus cīņā pret korupciju tiesu sistēmā un Padomē. Tieslietu padomei arī jāuzrauga, lai korupcijas apkarošana un disciplinārās procedūras netiktu izmantotas, lai politisku iemeslu dēļ uzbruktu atsevišķiem tiesnešiem⁷¹.

⁶⁶ Sk. CCJE Atzinuma Nr. 23 (2020) 25., 29.-32. ieteikuma 6. punktu.

⁶⁷ Skatīt CCJE Atzinumu Nr. 7 (2005), 33.-54. punkts; Nr. 10 (2007), 80.-86. punkts.

⁶⁸ Sk. atbildi uz aptaujas anketu, kas tika izsūtīta, gatavojot šo atzinumu, un CCJE Atzinuma Nr. 10 (2007) 95. punktu.

⁶⁹ Sk. CCJE atzinumu Nr. 21 (2018).

⁷⁰ Sk. Venēcijas komisijas priekšsēdētāja Džanni Bukikjo (Gianni Buquicchio) runu konferencē "Demokrātija darbībā": Konference "Nulles korupcija", 7.-8.6. 2021.

⁷¹ Par "atvērinoša efekta" briesmām sk. EST C-83/19 un citi, 18.5.2021., 236. punkts.

I. Secinājumi un ieteikumi

1. Daudzās dalībvalstīs tiesu iestāžu padomes ir atbildīgas par tiesu iestāžu neatkarības aizstāvību. Politisko notikumu attīstība liek vēlreiz apstiprināt principus un ieteikumus, kas pausti Atzinumā Nr. 10 (2007) par tiesu iestāžu padomēm, un vajadzības gadījumā tos papildināt (2., 7., 8. punkts).
2. Konstitūcijas un starptautiskie standarti, kas atbalsta Tieslietu padomju ieviešanu un atbilstošu regulējumu, nav pietiekami, lai izveidotu neatkarīgu tiesu varu. Tiesu varai un citām valsts varas iestādēm, politiķiem, plašsaziņas līdzekļiem un pilsoniskajai sabiedrībai ir kopīgi jāstrādā ilgtermiņā, lai palielinātu tiesu varas profesionalitāti, pārredzamību un ētiku, lai noteikumus uz papīra pārvērstu kultūrā, kurā tiek ievērota tiesu neatkarība un tiesiskums (3. punkts).
3. Tieslietu padomes rīcībā jābūt efektīviem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, lai aizsargātu tās autonomiju un apšaubītu to publisko aktu likumību, kas skar to vai tiesu varu. Tieslietu padomēm vajadzētu būt tiesībspējai valsts un starptautiskajās tiesās (11. punkts).
4. Tieslietu padomju leģitimitāte balstās uz to juridisko pamatu, taču tā jāpapildina ar sabiedrības uzticību, kas iegūta ar pārredzamību, atbildību un izcilu darbu sabiedrības interesēs (10., 12.-14. punkts).
5. Jo lielāka atbildība un plašākas pilnvaras ir piešķirtas Padomei, jo svarīgāk ir tas, lai tās neatkarību respektētu citas valsts varas, lai tai būtu pietiekami resursi un lai tā būtu atbildīga par savu darbību un lēmumiem (25., 47. punkts).
6. Visiem Tieslietu padomes locekļiem ir jāievēro visaugstākie ētikas un profesionālie standarti, un par savu rīcību viņi ir jāatbild ar atbilstošiem līdzekļiem (16., 17. punkts).
7. Katrai Tieslietu padomei ir jāstrādā pārredzami jāpamato tās lēmumi un procedūras, un tādējādi tai ir jābūt atbildīgai. Attiecīgos gadījumos jābūt iespējai apstrīdēt padomes lēmumus tiesā (12., 15., 18. punkts).
8. CCJE atzīst, ka nav viena vienota Tieslietu padomes modeļa. Tomēr katrai padomei vajadzētu būt atbilstošām kompetencēm, lai aizstāvētu tiesu varas un atsevišķu tiesnešu neatkarību, atsevišķi tiesneši brīvi izlemt lietas bez nepamatotas ietekmes no ārpuses un no tiesu sistēmas iekšienes (19. punkts).
9. Lēmumus par tiesnešu karjeru nedrīkst pieņemt lojalitātes dēļ pret politiķiem vai citiem tiesnešiem, bet gan pārredzamā procedūrā, izmantojot pēc iespējas objektīvus kritērijus. Šādiem lēmumiem jābūt argumentētiem un balstītiem tikai uz nopelniem. Tiesnešiem, kuri uzskata, ka viņu tiesības nav ievērotas, jābūt tiesībām uz pārskatīšanu tiesā (20.-21. punkts).
10. Padomes locekļi ir jāizvēlas saskaņā ar pārredzamu procedūru, kas atbalsta neatkarīgu un efektīvu Padomes un tiesu sistēmas darbību un novērš jebkādu iespaidu par politisku ietekmi, personiskām interesēm vai savtīgumu (27., 29., 31., 34. punkts).
11. Ex-officio dalība nav pieļaujama, izņemot ļoti neredzamos gadījumos, un tajā nedrīkst būt likumdevējvaras vai izpildvaras locekļi vai pārstāvji (28. punkts).

12. Tieslietu padomes priekšsēdētājam jābūt objektīvai personai. Parlamentārās sistēmās, kurās prezidentam/valsts vadītājam ir tikai formālas pilnvaras, nav iebildumu iecelt valsts vadītāju par Tieslietu padomes priekšsēdētāju, savukārt citās sistēmās priekšsēdētājs būtu jāievēl pašai padomei, un tam vajadzētu tiesnesim (35. punkts).
13. Ja dalībvalstī vispār tiek veikta pārbaude, tā jāveic neatkarīgai iestādei. Tieslietu padomēm būtu jāuzņemas nozīmīga loma tiesu neatkarības aizsardzībā. Pašas padomes veiktā pārbaude ir galējais līdzeklis, un, ja tā tiek veikta, tā jāveic neatkarīgai iestādei (22.-23. punkts).
14. Lielākajai daļai locekļu būtu jābūt tiesnešiem, kurus ievēlējuši viņu kolēģi, nodrošinot pēc iespējas plašāku tiesu un instanču pārstāvību, kā arī dzimumu un reģionu daudzveidību (29., 30. punkts).
15. CCJE iesaka iekļaut locekļus, kas nav tiesneši, tostarp nespeciālistus, lai nodrošinātu daudzveidīgu sabiedrības pārstāvību un mazinātu korporatīvisma risku (29. punkts).
16. Jāizvairās no tā, ka tiesnešus izraugās parlaments vai izpildvara. Ja locekļus, kas nav tiesneši, ievēl parlaments, ir vajadzīgs kvalificēts balsu vairākums. Jāievieš piemēroti mehānismi, lai pārvarētu iespējamus strupceļus (31., 33. punkts).
17. Locekļi būtu jāieceļ uz noteiktu pilnvaru laiku, un viņiem būtu jānodrošina pienācīga objektivitātes un neatkarības aizsardzība pret iekšēju un ārēju spiedienu. Locekļa pilnvaru termiņš principā beidzas tikai tad, kad likumīgi ievēlēts viņa pēctečs (36. punkts).
18. CCJE vēlas vēlreiz apliecināt, ka ir svarīgi, lai visi Padomes locekļi būtu droši par savu pilnvaru termiņu, jo tas ir būtisks Padomes neatkarības priekšnoteikums. Padomes locekļus var atcelt no amata tikai tad, ja ir pierādīts, ka viņi ir izdarījuši nopietnu pārkāpumu, un saskaņā ar procedūru, kurā ir garantētas viņu tiesības uz taisnīgu tiesu (36.-38. punkts).
19. CCJE vēlas uzsvērt dalībvalstu pienākumu nodrošināt atbilstošu personālu un finansējumu savām Tieslietu padomēm (39. punkts).
20. Attiecībām starp Padomi un citām valsts varām jābalstās uz tiesiskuma ievērošanas kultūru un izpratni par to attiecīgo lomu demokrātiskā valstī (40.-41. punkts).
21. Tieslietu padomēm būtu aktīvi jāiesaistās atklātā un cieņpilnā dialogā ar citām valsts varas iestādēm, tiesnešu asociācijām un pilsonisko sabiedrību, tostarp advokātu asociācijām, NVO un plašsaziņas līdzekļiem (40.-44. punkts).
22. Padomei ir stingri jānovērš jebkādi mēģinājumi uzbrukt vai izdarīt spiedienu atsevišķiem tiesnešiem vai tiesu sistēmu kopumā (45.-46. punkts).
23. Padomei un tās locekļiem ir pilnībā jāapņemas veikt un atbalstīt visus atbilstošos pasākumus cīņā pret korupciju tiesu sistēmā un Padomē, ievērojot tiesiskumu (47. punkts).